

Nr 276.

Godkänd av första kammaren den 7 juni 1933.

Godkänd av andra kammaren den 7 juni 1933.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av riksdagens år 1932 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1931—30 juni 1932.

(Statsutskottets utlåtande nr 105.)

Till Konungen.

Efter prövning av vad riksdagens nästlidet år församlade revisorer rörande verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 uti avgiven berättelse anmält samt vederbörande verk och myndigheter uti däröver avgivna förklaringar hos Kungl. Maj:t andragit, får riksdagen i nedan nämnda ärenden anföra följande.

1:o **Kommissionärsväsendet vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna.** Under socialdepartementet, § 4, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om kommissionärsväsendet vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

Efter att hava redogjort för gällande föreskrifter på detta område hava revisorerna meddelat vissa uppgifter rörande kommissionärernas bruttoinkomster samt nettobehållningen å deras arvoden enligt kommissionärs-taxan och för vissa olika slag av uppdrag ävensom å antalet av kommissionärerna handlagda ärenden under budgetåret 1931/1932. I anslutning härtill hava revisorerna gjort följande uttalande:

Såsom av det ovan sagda framgår har allmänhetens tillhandagående med utförandet av olika uppdrag beträffande de vid länsstyrelserna anhängiggjorda ärendena i allmänhet icke ombesörjts enbart av de för detta ändamål förordnade kommissionärerna utan också — i många fall i mycket stor utsträckning — av andra vid länsstyrelserna anställda tjänstemän. Kommissionärsverksamheten vid länsstyrelserna har således en betydligt större omfattning än vad de i fråga om de officiella kommissionärernas verksamhet angivna uppgifterna giva vid handen.

Då anordningen med officiella kommissionärer uppenbarligen vidtagits dels för att tillgodose allmänhetens behov av sakkunnigt biträde vid hänvändelse till statsmyndigheterna, dels ock för att de därvid debiterade arvodena måtte hållas inom skäligen gränser, men kommissionärskungörelsens taxeföreskrifter icke hava avseende å privat kommissionärsverksamhet, saknas uppenbarligen vid allmänhetens hänvändelse till berörda privata kommissionärer den garanti i fråga om arvodesdebiteringen, som anordningen med officiella kommissionärer avsett att innebära. Enligt revisorernas mening måste det betecknas såsom ett allvarligt missförhållande, att en betydande del av den vid länsstyrelserna bedrivna kommissionärsverksamheten på detta sätt undandrager sig ämbetsmyndigheternas kontroll.

Revisorerna kunna icke finna annat än att den privata kommissionärsverksamheten, bedriven av tjänstemän inom vederbörande verk, står i strid mot grunderna för kommissionärskungörelsen och att den därför icke vidare bör tillåtas förekomma.

Det synes revisorerna vara av vikt, att här påtalade förhållanden beaktas vid den utredning angående kommissionärsväsendet, som för närvarande pågår inom socialdepartementet.

Förklaringar hava avgivits av överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

Länsstyrelsen i *Södermanlands län* har i sin förklaring anfört, bland annat, följande:

Enligt vad länsstyrelsen har sig bekant har justitiekanslern uti ett inom annat län påtalat fall framhållit olämpligheten av att annan vid länsstyrelse anställd tjänsteman än den officielle kommissionären åtog sig kommissionärsuppdrag vid verket. Detta uttalande torde dock icke hava ansetts kunna föranleda meddelande av förbud mot sådan verksamhet. Men även om bestämmelser, innebärande ett dylikt förbud, bleve givna, torde de med lätthet kunna kringgås genom anlitan av bulvan, t. ex. familjemedlem.

Till allmänhetens upplysning uti förevarande hänseende skulle det möjligen såvitt angår länsstyrelserna kunna vara lämpligt, att till kungörelsen angående anställande av kommissionärer fogades en bestämmelse, att länsstyrelserna i början av varje år skulle genom kungörelse i länskungörelserna samt i en eller flera ortstidningar erinra allmänheten, att endast de av länsstyrelsen såsom sådana anställda kommissionärer, vilkas namn även torde böra angivas, vore underkastade gällande bestämmelser om kommissionärsarvode samt om ansvar för försummelse vid utförande av kommissionärsuppdrag.

Länsstyrelsen i *Gotlands län* yttrar:

I fråga om de olägenheter av den privata kommissionärsverksamheten,

som av revisorerna påtalats, håller Kungl. Maj:ts befallningshavande före, att risken för att de privata kommissionärernas arvoden icke hållas inom skäligen gränser ej bör vara särdeles stor, enär de av länsstyrelserna förordnade kommissionärernas genom ovannämnda kungörelse bestämda arvoden torde verka reglerande härvidlag.

För den av revisorerna uttalade uppfattningen talar däremot enligt Kungl. Maj:ts befallningshavandes mening ett annat, betydligt mera vägande skäl. Det kan nämligen befaras, att en tjänsteman, som idkar dylik privat verksamhet, själv behandlar eller söker förmå andra befattningshavare att handlägga av honom till länsstyrelsen inlämnade ärenden snabbare än andra till handläggning föreliggande ärenden eller ock på annat sätt obehörigen gynnar sina uppdragsgivare till förfång för andra rättssökande. Dylika farhågor behöva givetvis icke, åtminstone ej i samma grad, knytas till de av länsstyrelserna förordnade kommissionärernas verksamhet, om de sistnämnda bliva befriade från konkurrensen med andra tjänstemän vid länsstyrelsen.

Riksdagen vill erinra om att riksdagen redan år 1925 i anledning av vissa utav 1924 års revisorer påtalade missförhållanden vid debitering av kommissionärsarvoden uttalat som sin mening, att det måste anses önskvärt, att gällande föreskrifter rörande kommissionärer hos statsmyndigheter omarbetades med hänsyn till dåmera inträdda förhållanden, ävensom att föreskrifterna gäves ett i så måtto utsträckt tillämplighetsområde, att därunder innefattades i möjligaste mån samtliga fall, där allmänheten hänvände sig till en hos viss myndighet anställd kommissionär i avsikt att erhålla biträde med ärende, som fölle under myndighetens verksamhetsområde. Riksdagen hemställde också, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt föranstalta om en omarbetning av berörda föreskrifter i av riksdagen angiven riktning. Sedermera har även 1931 års riksdag framhållit angelägenheten av att resultatet av en verkställd utredning beträffande kommissionärsväsendet snarast möjligt bleve föremål för Kungl. Maj:ts prövning och avgörande. I anledning härav anhöll riksdagen ånyo, att Kungl. Maj:t måtte företaga åtgärder för att en omarbetning av kommissionärskungörelsen snarast möjligt komme till stånd. Oaktat dessa upprepade hänvändelser till Kungl. Maj:t synes någon slutlig åtgärd i ärendet icke hava vidtagits.

Vad revisorerna nu anført, finner riksdagen vara av den art, att det nödvändiggör, att frågan om ny kommissionärskungörelse verkligen upptages till avgörande. Riksdagen vill därvid såsom sin mening framhålla, att de av länsstyrelserna i Södermanlands och Gotlands län anförda synpunkterna böra beaktas vid kungörelsens omarbetande. Då riksdagen är av den uppfattningen, att allvarliga missförhållanden üro till finnandes på detta område och att en ändring härutinnan snarast bör komma till stånd, har riksdagen därför funnit sig nödsakad att ännu en gång framhålla angelägenheten av att Kungl. Maj:t vidtager åtgärder i angivet syfte.

Riksdagen får alltså anhålla, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt vidtaga sådana åtgärder, att en ny kommissionärskungörelse kan utfärdas.

2:o) **Ersättning till tjänstemän i länsstyrelserna för arbete i beskattningsnämnderna.** Under socialdepartementet, § 7, hava revisorerna upptagit till behandling frågan om ersättning till tjänstemän vid länsstyrelsen i Kopparbergs län för arbete i taxerings- och prövningsnämnder.

Efter att hava erinrat om vissa av föregående års revisorer och 1931 års riksdag gjorda uttalanden rörande ersättning till vissa tjänstemän för arbete i beskattningsnämnder hava revisorerna lämnat uppgifter rörande dylika ersättningar i Kopparbergs län.

Samtidigt hava revisorerna meddelat, att de uppmärksammat, att länsstyrelsen i Falun för överläggning rörande vissa taxeringsspörsmål genom cirkulärskrivelse den 9 januari 1931 kallat samtliga ordförande och kronombud i taxeringsnämnderna inom länet att fredagen den 23 januari 1931 kl. 11 f. m. sammanträda inför länsstyrelsen å dess sessionsrum. Sedermera hade länsstyrelsen i skrivelse den 17 i samma månad kallat ordförandena i vissa taxeringsnämnder att redan torsdagen den 22 januari 1931 kl. 5 e. m. sammanträda inför landskamreraren å länsstyrelsens sessionssal för förberedande behandling av vissa taxeringsspörsmål. För beivrande av nämnda sammanträden hade, bland andra, 9 tjänstemän i länsstyrelsen uppburit dagarvoden, därav 5 för två dagar och 4 för en dag.

Revisorerna hava sammanfattat de av dem gjorda iakttagelserna beträffande ifrågakommande länsstyrelse på följande sätt:

Riksdagens år 1930 församlade revisorer meddelade under § 20 i sin berättelse vissa uppgifter angående ersättning till bland andra länsstyrelsernas tjänstemän för taxeringsarbete och påtalade därvid att ersättning för dylikt arbete syntes i vissa fall varit väl rundligt tilltagen. I Kopparbergs län hade sålunda till en landskantorist utbetalats 7,450 kronor, därav 4,550 kronor för arbete i taxeringsnämnd. Enligt revisorernas berättelse hade vidare till länsstyrelsens tjänstemän under budgetåret 1929/1930 utbetalats i ersättning för arbete i taxeringsnämnd 22,105 kronor och för arbete i prövningsnämnd 8,350 kronor. Motsvarande utgifter under budgetåret 1931/1932 hava varit 26,260 kronor respektive 18,365 kronor.

Den omständigheten, att länsstyrelsens personal i så stor omfattning tages i anspråk för taxeringsarbete, synes revisorerna kunna menligt inverka på arbetets gång inom länsstyrelsen samt medföra ökat behov av medel för avlöning av icke-ordinarie personal. Enligt vad revisorerna inhämtat har också Kungl. Maj:t på framställning av länsstyrelsen i Kopparbergs län vid olika tillfällen under de senaste åren anvisat medel till förstärkande av den icke-ordinarie arbetskraften inom länsstyrelsen.

Vad slutligen angår ersättning till ordförande och medlemmar av taxeringsnämnd, som jämlikt 75 § i taxeringsförordningen kallas att sammanträda inför länsstyrelsen för överläggning rörande taxeringsspörsmål, vilja revisorerna ifrågasätta, huruvida icke skäl kan anses föreligga att vidtaga sådan ändring av härutinnan gällande bestämmelser, att dylik ersättning icke kommer att utgå till personer, som äro bosatta å sammanträdesorten. I varje fall borde det icke ifrågakomma att länsstyrelsens egna tjänstemän, vilka deltaga i här avsedda sammanträden å länsstyrelsens lokaler, härför uppbära särskilt dagarvode.

Förklaring har avgivits av länsstyrelsen i Kopparbergs län, varjämte yttranden införskaffats från samtliga övriga länsstyrelser. Av de avgivna yttrandena framgår, att uppfattningen i berörda frågor är olika, men att ett flertal länsstyrelser ansett önskvärt, att kompletterande bestämmelser i av revisorerna berörda hänseenden meddelas rörande arvoden för taxeringsuppdrag. I fråga om ersättning för sammanträden enligt 75 § i taxeringsförordningen hava åtskilliga länsstyrelser tillstyrkt revisorernas alternativa förslag, att dylik ersättning icke borde utgå till tjänsteman i länsstyrelse eller landsstat, då sådan tjänsteman vore bosatt å sammanträdesorten.

Beträffande frågan om arvoden till tjänstemän i länsstyrelse och landsstat för uppdrag i beskattningsnämnderna är riksdagen visserligen av den uppfattningen, att arvodena i åtskilliga fall måste anses vara för höga, men då, enligt vad riksdagen erfarit, Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på dessa förhållanden, anser riksdagen anledning icke föreligga att hos Kungl. Maj:t ånyo göra framställning i ärendet.

Vidkommande därefter spörsmålet om ersättning för deltagande i sammanträde enligt 75 § taxeringsförordningen vill riksdagen, i anslutning till vad som framhållits av åtskilliga länsstyrelser, som sin mening uttala, att arvode vid dylikt sammanträde icke bör utgå till tjänstemän hos länsstyrelse och i landsstaten för sammanträde, som hålles på vederbörandes tjänstgörings- eller bostadsort. Då riksdagen anser en ändring uti ersättningsbestämmelserna i nämnda hänseende vara påkallad, har riksdagen ansett sig böra anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande irågan om ändring i bestämmelserna rörande ersättning vid sammanträde enligt 75 § taxeringsförordningen.

3:o) Vissa resekostnader i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Under kommunikationsdepartementet, § 13, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en undersökning rörande inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillämpat förfaringsätt för den styrelsen åliggande stiekprovsgranskningen av väghållningsdistriktens räkenskaper.

I anslutning härtill hava revisorerna gjort följande uttalande:

Av vad ovan anförts framgår, att den väg- och vattenbyggnadsstyrelsen åliggande stiekprovsgranskningen av vägdistriktens räkenskaper tillgår på det sätt, att styrelsens byrådirektör företager synnerligen långa dagsresor med automobil och därvid besöker ett ofta stort antal vägdistrikt och vägstyrelseordförande. Med hänsyn till att resorna i regel omfattat betydande sträckor — i många fall inemot 300 kilometer om dagen och undantagsvis däröver — är det uppenbart, att den tid byrådirektören Lindenerona kunnat använda till stiekprovsgranskning hos de skilda räkenskapsförarna måste hava varit så obetydlig, att någon effektiv räkenskapsgranskning icke gärna kan hava förekommit.

Vid den nuvarande lokala vägorganisationens genomförande har något uttalande av statsmakterna icke gjorts angående sättet för stiekprovsgranskningens bedrivande. Det kan dock icke gärna hava varit stats-

makternas mening att nämnda granskning skall tillgå på det sätt, som ovan beskrivits. Om tillräcklig effektivitet i granskningen skall kunna ernås, torde det vara ofrånkomligt att till styrelsen förlägga stickprovsgranskning av vägdistriktens underhållsräkenskaper, av vilka ett lämpligt urval för sådant ändamål torde böra infordras och i olika hänseenden eller i sin helhet granskas. Till den ökade effektivitet i granskningen, som härigenom skulle uppkomma, tillkommer det i dessa tider synnerligen viktiga skälet att genom det ovan angivna förändrade granskningssättet en icke obetydlig besparing för statsverket skulle uppstå.

I övrigt vilja revisorerna framhålla, att åtskilliga av Lindencronas ovanberörda resor företagits i uppgivet syfte att besiktiga underhållsarbeten och pröva, huruvida vissa förbättringsarbeten kunnat anses hänförliga till underhåll. Sådan besiktning och prövning förutsätter emellertid teknisk sakkunskap och läror därför tillkomma vederbörande vägingenjör och väginspektör men icke styrelsens administrativa ledamot. Någon stickprovsgranskning av hamnräkenskaper torde vidare icke vara behöflig av den anledning att räkenskaper av detta slag alltid insändas till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och i detalj där granskas.

Vad därefter beträffar sättet för debitering av reseräkningar må till en början framhållas, att dessa i många fall onödigt belastats genom att ordförande i vägstyrelser, schaktmästare, vägmästare och andra personer, för vilka statsverket icke bör hava att vidkännas kostnad, åtföljt Lindencrona i automobilen och föranlett reseersättning enligt högre beräkningsgrunder. Det har vidare förekommit att Lindencrona, såsom vid ovanberörda resa den 26 och 27 februari 1931, debiterat statsverket ersättning för resa med automobil, som, enligt vad vägingenjören uppläst, tillhandahållits av vägdistriktet. Det har slutligen även förekommit, att Lindencrona och vägingenjören i Stockholms län i vissa fall debiterat statsverket kostnad för av dem gemensamt företagen resa på sådant sätt, som om de rest var för sig. I detta sammanhang hava revisorerna velat framhålla, att vid den granskning av förekommande reseräkningar revisorerna i detta och andra fall företagit, de av det sätt, varpå tjänsteresor stundom anordnats, fått det intrycket, att resorna planlagts och genomförts mera med tanke på att reseersättningen skulle komma att uppgå till ett avsevärt belopp än på att en effektiv tjänsteförrättning skulle komma till stånd.

Slutligen må såsom synnerligen anmärkningsvärt påpekas, att Lindencrona inför styrelsen själv föredragit de av honom uppgjorda reseräkningarna.

Revisorerna, som finna det angeläget att bestämmelser med det snaraste utfärdas angående det sätt, varpå stickprovsgranskning av vägdistriktens underhållsräkenskaper bör äga rum, hava ansett det vara sin skyldighet att bringa ovan omförmälda missförhållanden till riksdagens kännedom.

Förklaring har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Det inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillämpade förfaringssättet beträffande stickprovsgranskningen av vägdistriktens underhållsräkenskaper finner riksdagen icke tillfredsställande. I syfte att åstadkomma såväl ökad effektivitet härutinnan som minskade kostnader för

statsverket anser riksdagen i likhet med revisorerna lämpligt, att ifrågasvarande granskning förläggas till styrelsen. En sådan omläggning av granskningssättet bör dock enligt riksdagens mening icke förhindra, att, där så i något fall skulle erfordras och befinnas fördelaktigt, handledning rörande sättet för räkenskapernas förande må kunna på ort och ställe meddelas genom vederbörande revisionstjänstemän inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Enligt riksdagens mening bör den hittills tillämpade metoden för granskningen samt i samband därmed stående resor omedelbart upphöra. En skyndsamt utredning synes böra verkställas av Kungl. Maj:t för att, i anslutning till vad revisorerna anfört, erhålla en effektiv och fullt tillfredsställande kontroll på detta verksamhetsområde. Föreskrifter i ärendet torde därefter böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

Riksdagen har härmed velat meddela Kungl. Maj:t sin uppfattning rörande ordnandet av granskningen utav vägdistriktens räkenskaper.

4:o) **Uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsverkets inkomster.** Under finansdepartementet, § 26, hava revisorerna lämnat åtskilliga uppgifter rörande formerna för uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsverkets inkomster.

I anslutning till dessa uppgifter hava revisorerna gjort följande uttalande:

Förestående redogörelse torde visa, att på ifrågasvarande område en anmärkningsvärd brist på enhetlighet är rådande. Till en del torde detta vara oundvikligt med hänsyn till de ifrågasvarande inkomsternas växlande natur. Men i viss grad synes den bristande enhetligheten, vilken icke är ägnad att bidra till reda och ordning i förvaltningen, vara att hänföra till bristande planmässighet i organisationen. Revisorerna äro av den uppfattningen, att i fråga om redovisningen av statens inkomster större reda och överskådlighet stå att vinna, därest man där så ske kan ålägger en viss myndighet eller, om så i undantagsfall befinnes erforderligt, vissa bestämda myndigheter att ansvara för uppbörden av inkomsterna under särskilda inkomstitlar eller av sådana medel, som uppdebiterats å vissa utgiftsanslag. Det för närvarande i stor utsträckning tillämpade systemet att låta uppbörden ske genom vederbörande länsstyrelser, som sedermera hava att till den myndighet, som förvaltar medlen, rapportera de olika uppbördsposterna, synes ofta föranleda onödig omgång. Vad särskilt beträffar kontrollen över att inkomsterna i behörig ordning inflyta och redovisas, underlättas givetvis denna, om för vart slag av inkomster *en* myndighet har sig anförtrodd såväl uppbörden som den slutliga redovisningen av medlen, varav självfallet följer, att denna myndighet även har skyldighet att utöva nämnda kontroll. Härmed avse revisorerna givetvis icke uppbörden och redovisningen av kronoskatten och motorfordonsskatten, där det näppeligen lär vara möjligt att undvara länsstyrelsernas medverkan.

Revisorerna hava uppmärksammat, att de medel, som skola betalas av sparbankerna i landet såsom bidrag till upprätthållande av sparbanksinspektionen, i ett stort antal fall icke influtit i behörig ordning och att kon-

trollen över uppbörden av dessa bidrag icke fungerat i allo tillfredsställande. Följden härav har också blivit, att vid utgången av budgetåret 1930/1931 sparbanksinspektionens fond utvisade en brist å 42,844 kronor 41 öre. Denna brist har sedermera utjämnats under budgetåret 1931/1932, sedan uppmärksamheten fästs därå, att kontrollen över ifrågavarande bidrag icke var lämpligt ordnad. Under mellantiden har emellertid statsverket måst förskotta de utgifter för sparbanksinspektionen, som skolat direkt bestridas av nämnda bidrag. I detta fall sker uppbörden av bidragen genom de särskilda länsstyrelserna, medan bidragen slutligt redovisas hos statskontoret.

Enligt vad revisorerna inhämtat inbetalas motsvarande bidrag till bestridande av kostnaderna för försäkringsinspektionen, på grund av en under år 1931 vidtagen ändring i fråga om sättet för uppbörden av försäkringsanstalternas bidrag till nämnda kostnader, numera direkt till statskontoret, som jämväl utövar kontroll över att bidragen behörigen levereras. Genom under år 1932 utfärdade författningar har samma förfaringsätt genomförts även i avseende å bankbolags bidrag till bestridande av kostnaden för bankinspektionen ävensom å fondkommissionärens bidrag till bestridande av kostnaden för fondinspektionen.

Revisorerna hava vidare lagt märke till att de återbetalningar av låne-medel, som med anlitage av fastighetsförsäljnings- m. fl. medel äga rum, stundom icke skett med den snabbhet, som får anses önskvärd, i det att dylika återbetalningar, som i allmänhet torde böra ske successivt, ofta dragit ut på tiden under flera år. Enligt vad revisorerna inhämtat hava dock på senaste tiden från statskontorets sida vidtagits vissa anordningar för att en snabbare reglering skall kunna ske av riksgäldskontorets och statskontorets inbördes mellanhavanden av detta slag. Detta är av behovet påkallat framför allt, sedan tomtförsäljningen å Ladugårdsgärdet numera kommit i gång och mycket betydande belopp härigenom inflyta, vilka belopp enligt riksdagens beslut skola i främsta rummet tagas i anspråk för täckande av lämnade lånemedelsförskott.

Särskild uppmärksamhet bör enligt revisorernas mening ägnas tillfälliga inkomster och engångsbelopp, som inflyta till statskassan. Det vill synas revisorerna, som om ofta redovisningen av dessa och kontrollen över dem icke är fullt tillfredsställande. Även om givetvis svårigheter äro tillfinnandes för förvaltningsmyndigheterna att i detalj utöva tillsyn häröver, hava dock revisorerna icke kunnat undgå att betona vikten av en genomförd kontroll i detta fall, då de hava sig bekant, att det inträffat att medel i dylika fall undandragits statsverket på grund av bristfällig kontroll.

Sina synpunkter på redovisningen av och kontrollen över statsverkets inkomster vilja revisorerna sammanfatta i det uttalandet, att bättre överskådlighet och en rationellare ordning synes kunna skapas, om man utgår från att i största möjliga mån för varje slag av inkomster eller beträffande varje inkomstpost i riksstaten en och samma myndighet bör handhava såväl uppbörden och redovisningen som kontrollen. Endast där så befinnes ofrånkomligt bör uppbörden ske av vederbörande länsstyrelser eller av flera förvaltningsmyndigheter.

Det synes revisorerna önskvärt, att en undersökning sker i vad mån genom en centralisering av uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsinkomsterna ökad effektivitet och rationalisering på detta område stå att vinna.

Yttranden i frågan hava avgivits av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser ävensom av statskontoret och riksräkenskapsverket.

Statskontoret har därvid framhållit, att ämbetsverket i likhet med revisorerna vore av den uppfattningen, att vissa reformer i de av revisorerna angivna hänseendena måste anses önskvärda och av erfarenheten påkallade. Statskontoret ansåge sig därför böra instämma i det av revisorerna framhållna önskemålet, att en undersökning skedde i vad mån genom en centralisering av uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsinkomsterna ökad effektivitet och rationalisering på detta område stode att vinna.

Riksräkenskapsverket har gjort gällande, att ämbetsverket funnit vad revisorerna anfört vara i huvudsakliga delar beaktansvärt. Riksräkenskapsverket biträdde fördenskull revisorernas uttalande om önskvärheten av en undersökning, i vad mån genom en centralisering av uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsinkomsterna ökad effektivitet och rationalisering på detta område stode att vinna.

I likhet med revisorerna finner riksdagen en centralisering av uppbörd, redovisning och kontroll beträffande statsinkomsterna kunna medföra ökad effektivitet och rationalisering. Enligt riksdagens mening giva vunna erfarenheter vid handen, att större uppmärksamhet bör ägnas åt kontrollen över inkomsterna och vad därmed äger samband, och riksdagen har därför velat ansluta sig till revisorernas, av statskontoret och riksräkenskapsverket tillstyrkta förslag om en undersökning av hithörande förhållanden. Med hänsyn till vad sålunda anförts, får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en närmare undersökning, i vad mån genom en centralisering av uppbörd, redovisning och kontroll i fråga om statsinkomsterna ökad effektivitet och rationalisering på detta område står att vinna samt vidtaga härav betingade åtgärder.

5:o) **Statsverkets och vägdistriktens inköp av motorfordon.** Under finansdepartementet, § 27, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en undersökning angående statsinstitutionernas och vägstyrelsernas automobilinköp.

Revisorerna hava i anslutning härtill gjort följande allmänna uttalande:

Av vad ovan anförts framgår, att statsverkets och vägdistriktens inköp av automobiler ofta icke skett på ett i ekonomiskt hänseende tillfredsställande sätt. Orsaken till de på detta område rådande missförhållandena torde vara att söka dels i den relativt ringa konkurrensen mellan de inhemska lastbilsfabrikaten och dels däri, att de personer, som äga att bestämma över inköpen, icke alltid äro kompetenta att självständigt bedöma vare sig de fordringar, vilka i olika fall böra ställas på fordonen, eller i vad mån inköpspriset hos olika fabrikat och typer står i proportion till deras lämplighet, användbarhet och livslängd.

Såvitt revisorerna kunna finna, böra emellertid förbättringar härutinnan kunna ernås utan vidtagande av alltför genomgripande förändringar. Det vill förefalla revisorerna, som om ovan påpekade missförhållanden borde, på sätt nedan närmare angives, kunna rättas till genom en viss centralisering vid inköpen ävensom genom en standardisering av modellerna.

Personautomobilerna kunna uppdelas i två huvudgrupper, dels en lätt billig typ för 5 personer, och dels en något större och kraftigare modell i medelprisläge för 5 eller 7 personer. Då, som ovan visats, priserna variera avsevärt för automobiler av samma modell och med antalet på en gång inköpta fordon, synes det troligt, att åtskilligt skulle vara vunnet genom fastställandet av två eller tre bestämda modeller på personautomobiler för statsverkets och vägdistriktens räkning. En ej obetydlig minskning av inköpsprisen skulle på detta sätt säkerligen kunna erhållas. Härvid måste dock tillses, att modellerna icke fastställas för så lång tid, att man försummar att tillgodogöra sig de framkommande tekniska förbättringarna på fordonen.

Beträffande lastautomobilerna ställer sig saken något annorlunda på grund av de många variationerna i karosseriutförande och lastförmåga, vilka betingas av de olika användningsområdena. Det förefaller dock sannolikt, att vissa standardtyper även här skulle kunna fastställas på de vanligaste kombinationerna, t. ex. lastbil med flak av lätt och medeltung typ, tippanordning, paketlåda etc.

Genom standardisering skulle emellertid ej endast det genomsnittliga inköpspriset kunna sänkas, utan även fördelen av färre typer ernås och därmed billigare reservdelar för fordonen, varigenom driftkostnaden skulle sänkas. Genom standardisering av drift- och smörjmedel samt centralisering av inköpen härav skulle ypperligare möjligheter till driftkostnadernas sänkning. En viss standardisering skulle slutligen öka möjligheterna att genom en gemensam institution utföra prov med konstruktioner, avsedda att nedbringa driftkostnaderna, t. ex. genom användandet av gasgeneratorer eller råoljemotorer på motorfordonen. Enligt de inlämnade uppgifterna synes hittills endast i ett fall sådant försök vara verkställt.

I detta sammanhang må angivas några synpunkter i fråga om driftkostnadernas ekonomiska betydelse. Denna belyses av följande siffror, erhållna med ledning av 1927 års motorfordonssakkunnigas betänkande, och avseende en uppskattning av driftkostnaden per år för de under budgetåren 1928/1929—1931/1932 inköpta fordonen.

	Lastautomobiler		Personautomobiler	
	1.5 ton	3 ton	5 pers.	7 pers.
Lastförmåga				
Antagen körslängd per år mil	2,000	2,000	3,000	3,000
Reparationskostnad kr./mil	0.35	0.95	0.47	0.50
Ringkostnad »	0.35	0.86	0.18	0.22
Bensin och smörjmedel »	0.78	1.46	0.48	0.51
Summa driftkostnad »	1.48	3.21	1.08	1.23
Driftkostnad per år kr.	2,960: —	6,420: —	3,240: —	3,690: —
Inköpta fordon under budgetåren 1928/1929—1931/1932	637	416	216	27
Summa driftkostnader per år c:a kr.	1,880,000: —	2,680,000: —	700,000: —	100,000: —
eller totalt »			5,360,000	

Det är förut framhållet, att vissa driftkostnader skulle kunna sänkas genom standardiserat och centraliserat inköp av bränsle etc. Att i pen-

ningar angiva dessa besparingar låter sig emellertid ej göra, liksom ej heller att angiva de möjliga besparingarna i anskaffningskostnader. Det må dock framhållas, att om inköp allt framgent komma att göras till en omfattning, motsvarande medeltalet av de under budgetåren 1928/1929—1931/1932 gjorda inköpen, varje procent minskning av det genomsnittliga inköpspriset kommer att medföra en besparing per år av cirka 28,000 kronor. Om vidare livslängden för ett fordon antages till 6 år, blir besparingen i driftkostnad, baserad på ovan anförda kalkyler, cirka 80,000 kronor per år för varje procent sänkning av genomsnittliga inköpspriset på bränsle, gummiringar etc. Det bör emellertid bemärkas, att medellivslängden för en automobil varierar högst betydligt med hänsyn till de förhållanden varunder den användes.

Vad slutligen beträffar det sätt, varpå en centralisering och standardisering av statsverkets och vägstyrelsernas automobilinköp samt inköp av drift- och smörjmedel skall kunna ordnas, synes det revisorerna icke lämpligt att för ändamålet anordna en statlig inköpscentral. I samband med den förestående omorganisationen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen synes det emellertid böra tagas under övervägande, huruvida icke vederbörande statsinstitutioner och vägstyrelser borde åläggas att vid sina inköp av bilar underställa frågan om val av lämplig bil och köpevillkoren en av staten för ändamålet anställd expert, vilken borde hava till uppgift att jämväl i övrigt tillhandagå myndigheterna med råd och upplysningar i dylika frågor.

Yttrande i ärendet har avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Då den nuvarande anordningen med inköp av bilar för statsinstitutionernas och vägstyrelsernas behov icke kan anses fullt tillfredsställande, finner riksdagen i likhet med revisorerna önskvärt, att en centralisering och standardisering på detta område kommer till stånd. Det synes enligt riksdagens mening i sådant avseende lämpligt, att vägstyrelsernas automobilinköp övervakas inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och motsvarande uppdrag för statsinstitutionernas räkning anförtros åt en för ändamålet särskilt anställd expert med placering exempelvis inom kommunikationsdepartementet.

Då riksdagen funnit av behovet påkallat, att den av revisorerna till behandling upptagna frågan göres till föremål för närmare utredning, får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande frågan om centralisering och standardisering av statsinstitutionernas och vägstyrelsernas automobilinköp.

6:o) **De kungliga teatrarna.** Under ecklesiastikdepartementet, § 35, hava revisorerna meddelat, att de i betraktande av de för närvarande rådande ekonomiska förhållandena ansett sig böra verkställa en mera ingående granskning av de kungl. teatrarnas förvaltning.

Efter att hava lämnat åtskilliga sifferuppgifter rörande *Kungl. teaterns (operans)* verksamhet under de senaste åren hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Riksdagens år 1927 församlade revisorer, som med hänsyn till det otillfredsställande resultat, kungl. teatern lämnat, ansågo sig böra ägna där-

med sammanhängande förhållanden uppmärksamhet, framhöllo, att starkare garantier måste skapas för en bättre ekonomisk förvaltning av teatern under en mera framträdande känsla av att uppkommande förluster icke kunde i alltför hög grad övervältras på det allmänna samt att det överhuvud vore av synnerlig vikt, att teaterns verksamhet omlades på ett sådant sätt, att behovet av tillskott från stats- eller lotterimedel väsentligt minskades.

Den nu företagna granskningen har givit vid handen, att resultatet av kungl. teaterns verksamhet ur ekonomisk synpunkt icke undergått någon nämnvärd förbättring under den tid, som förflutit sedan revisorerna gjorde förenämnda uttalande. Detta förhållande föranleder revisorerna att ånyo inskräpa angelägenheten av att de sålunda angivna synpunkterna måtte bliva noga beaktade vid operaverksamhetens fortsatta bedrivande. Härtill kommer, att den stränga sparsamhet, det nuvarande tidsläget kräver, nödvändiggör en alldeles särskilt stark begränsning av anspråken på det allmännas ekonomiska stöd. Detta gäller ej endast statsmedel i egentlig mening utan även lotterimedel, i fråga om vilkas disponerande jämväl stor återhållsamhet är av nöden med hänsyn till de många olika betydelsefulla ändamål, som i alltjämt ökad omfattning anses böra tillgodoses med sådana medel.

Med beklagande hava revisorerna konstaterat, att det ekonomiska program, som framlagts i 1924 års sakkunnigbetänkande, ej kunnat hittills genomföras. Revisorerna vilja emellertid medgiva, att enligt vad erfarenheten visat stora svårigheter mött för realiserandet av berörda program under samtidigt fullföljande av operans huvuduppgift, »att på ett konsten i allo värdigt sätt utöva musikalisk scenisk verksamhet» (reglementet § 1). I sistnämnda hänseende torde det vara allmänt erkänt, att operan under sin nuvarande ledning hållits på en hög konstnärlig nivå och att operaledningen inlagt stora förtjänster genom sin strävan att med en omväxlande och rikhaltig repertoar stimulera intresset för den konst, operan representerar, även om operaledningen därtill driven av tidsläget måst bereda större rum åt en lättare konstart, operetten. Den rådande ekonomiska krisen påkallar dock med nödvändighet utomordentliga åtgärder för nedskärning av utgifter av varje slag, och kungl. teatern kan ej undgå att i likhet med alla andra företag, såväl allmänna som enskilda, anpassa sig efter de förändrade förhållandena, som mer än eljest fordra sträng sparsamhet. Att angiva riktlinjerna för de erforderliga åtgärderna tillkommer givetvis ej revisorerna, om än vissa anvisningar lämnats i samband med förestående redogörelse. I sådant hänseende hava revisorerna förut i främsta rummet framhållit nödvändigheten av en lönereducering. Härutöver må såsom en för ändamålet lämplig åtgärd antydas begränsning av repertoaren så långt detta utan skada för teatern låter sig göra. Med framförandet av nya verk, särskilt dyrbara sådana, bör, såsom under senare åren i regel iakttagits, få anstå. Likaså synes ett fortsättande på den redan inslagna vägen med minskande av antalet föreställningar vara till fördel för ekonomien, under förutsättning att därigenom möjliggjorda besparingar i de fasta kostnaderna genomföras. Även ett ökat samarbete med dramatiska teatern, i den mån sådant kan ske, torde vara att anbefalla.

De av tidsläget sålunda påkallade åtgärderna torde böra företagas snarast möjligt, så att resultatet av desamma kan framträda redan i inkomst- och utgiftsstaten för nästkommande spelår.

Förklaring har avgivits av styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag.

I fråga om *dramatiska teaterns* verksamhet hava revisorerna gjort följande allmänna uttalande:

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår hava åtskilliga beaktansvärda förslag, åsyftande att förbättra dramatiska teaterns ekonomi, framförts under de senare åren. I stort sett hava emellertid dessa förslag ej föranlett några åtgärder, utan verksamheten har fortgått efter tämligen oförändrade riktlinjer. Utgifterna för verksamheten måste alltjämt anses vara för höga, och de ekonomiska synpunkterna hava överhuvud taget ej rönt det beaktande, som varit tillbörligt. Denna omständighet har för revisorerna utgjort en anledning att ånyo ägna sin uppmärksamhet åt teatern och dess verksamhet.

Vad revisorerna tidigare vid flera tillfällen uttalat i fråga om teaterns ekonomiska skötsel äger i nuvarande tidsläge ökad betydelse, och det är för teaterstyrelsen en tvingande nödvändighet att till förbättrande i möjligaste mån av resultatet av teaterverksamheten vidtaga alla erforderliga åtgärder för nedskärning av utgifterna. Vad revisorerna i sitt allmänna uttalande angående operans verksamhet framhållit i fråga om nödvändigheten att begränsa anspråken på lotterimedel äger i lika hög grad giltighet för dramatiska teatern.

Såsom ovan angivits äro två faktorer utslagsgivande för teaterns behov av bidrag från det allmänna, nämligen dels utgifterna, dels ock reettmedlen. Utgifterna kunna genom åtgärder från teaterledningens sida påverkas. Erfarenheten under de gångna åren har emellertid nogsam visat, att trots gjorda påpekanden sådana åtgärder icke lära vara att påräkna. Det torde därför enligt revisorernas mening bliva erforderligt att söka åstadkomma en reglering nedåt av utgifterna på annat sätt. Detta synes lämpligen böra ske genom att för utgifterna fastställas en viss maximisumma, motsvarande det lägsta belopp, som kan anses vara erforderligt för att teatern må kunna fullfölja sin konstnärliga och folkbildande uppgift på ett tillfredsställande sätt. Fastställandet av utgiftsstaten för teatern synes böra ankomma på Kungl. Maj:t. Inom den däri angivna slutsumman borde teaterstyrelsen äga vidtaga dispositioner, men överskridande av statens slutsumma skulle ej få ske annorledes än efter särskild prövning av Kungl. Maj:t. Vad angår beloppet av sagda slutsumma synes anledning tillsvidare ej förefinnas att fastställa denna högre än för åren 1924/1925—1926/1927 eller således till högst 900,000 kronor. Det förefaller revisorerna sannolikt, att, därest utgifterna sålunda begränsades och teaterstyrelsen väl skötte biljettprispolitiken, det erforderliga bidraget av lotterimedel skulle kunna fastställas till lägre belopp än ifrågasatta 300,000 kronor.

Under det utredningsarbete beträffande dramatiska teatern, som på sätt framgår av den förut meddelade redogörelsen pågått under många år, har ett förslag blivit framställt, som synes förtjänt av beaktande, nämligen förslaget om vissa ändrade grunder för teaterstyrelsens sammansättning, därvid revisorerna för sin del vilja understryka nödvändigheten av att större garantier erhållas för att ekonomisk sakkunskap blir på ett sådant sätt representerad i styrelsen, att ekonomiska synpunkter verksamt kunna göra sig gällande vid teaterns skötsel.

I fråga om repertoaren hava revisorerna förut påpekat, att en tendens till övergång till allt lättare pjäser gjort sig gällande under de senare åren. Utan att närmare ingå på denna fråga hava revisorerna här en-

dast velat framhålla, att repertoarens karaktär även är ett spörsmål, som intimt sammanhänger med frågan, till vilket belopp det allmännas bidrag till teaterverksamheten bör fastställas.

Därest nu anförda synpunkter icke vinna beaktande, synes det revisorerna föreligga anledning för riksdagen att taga under övervägande, hurvida staten i fortsättningen bör lämna ekonomiskt stöd åt ifrågavarande teaterörelse i dess nuvarande form.

Förklaring har avgivits av styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag, som anslutit sig till en av chefen för dramatiska teatern uppgjord P. M. i ärendet.

Vad först beträffar de av riksdagens revisorer framställda anmärkningarna i fråga om dramatiska teaterns skötsel, har riksdagen ansett sig sakna anledning att ingå på en detaljgranskning av desamma. Riksdagen vill emellertid framhålla, att, även om vissa av revisorernas anmärkningar torde få anses vara av teaterns styrelse tillfyllest förklarade, revisorernas kritik dock i andra avseenden icke blivit vederlagd. I varje fall måste det framstå som uppenbart, att dramatiska teaterns verksamhet försakat statsverket oproportionerligt stora kostnader. En minskning av desamma synes under alla förhållanden vara ofrånkomlig. Riksdagen utgår därvid från att, då man för närvarande på alla områden nödgas vidtaga beskränningar och inskränkningar på grund av det rådande ekonomiska läget, ej heller detta verksamhetsområde kan lämnas åsido. Den nödvändiga begränsningen härutinnan synes riksdagen lämpligen kunna åstadkommas därigenom, att, såsom hovstallmästaren friherre G. Tamm i den av honom på sin tid verkställda utredningen rörande dramatiska teaterns verksamhet föreslog, det till teatern utgående årsanslaget, i vad detsamma avsåge bidraget av lotterimedel, maximerades. I nämnda utredning hade föreslagits, att bidraget skulle begränsas till 300,000 kronor. Visserligen har, sedan berörda utredning verkställdes, penningvärdet undergått en icke oväsentlig höjning, varför redan av detta skäl ett något lägre maximibelopp nu kunde ifrågasättas. Härtill kommer, att den väsentliga försämring av den finansiella ställningen, som inträtt efter nyssnämnda tidpunkt, i och för sig kunde utgöra tillräcklig anledning för en sänkning av maximibeloppet. Riksdagen anser sig dock icke böra på grund härav göra framställning i sådan riktning, utan anser att statsbidraget av lotterimedel för närvarande bör begränsas till det i utredningen angivna beloppet, 300,000 kronor.

Vidkommande härefter de av revisorerna riktade anmärkningarna mot kungl. teaterns (operans) verksamhet föranleda desamma icke till något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Under åberopande av det anförda får riksdagen anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådana åtgärder, att statsbidraget av lotterimedel till dramatiska teatern begränsas till 300,000 kronor.

7:o) **Antalet kvarsittare vid de allmänna läroverken.** Under ecklesiastikdepartementet, § 36, hava revisorerna meddelat, att de verkställt en undersökning angående antalet av de kvarsittare, vilka höstterminen 1931 åtnjöto undervisning vid de allmänna läroverken och de under ombildning till samrealskolor varande kommunala mellanskolorna.

Efter att hava meddelat åtskilliga sifferuppgifter uti ifrågavarande hänseende hava revisorerna gjort följande uttalande:

Den betydande omfattning, vari kvarsittning förekommer vid ett flertal av ifrågavarande läroanstalter, och det ovan påpekade förhållandet, att antalet lärjungar, som undervisas två år i samma klass, förefaller vara statt i tillväxt, synas revisorerna påkalla en närmare undersökning rörande orsakerna till nämnda förhållande. Revisorerna betrakta visserligen icke såsom önskvärd en sådan utveckling på förevarande område, vilken genom lättnader i fråga om kunskapsfordringar kunde medföra en ökad tillströmning till de teoretiska utbildningsanstalterna, men det bör framhållas, att utom andra olägenheter, som bliva en följd av kvarsittningen, denna förorsakar såväl elevernas målsmän som det allmänna ökade kostnader. Vid en utredning i ämnet synes jämväl uppmärksamhet böra ägnas det förhållandet, att, enligt vad som är allmänt känt, de allmänna läroverkens elever, för att kunna följa undervisningen i stor utsträckning måste anlita privata lektionsgivare. Likaledes torde böra tagas i beaktande, att antalet icke flyttade lärjungar vid vårterminens slut är ännu större än vad de här meddelade siffrorna giva vid handen, då dels vid påföljande hösttermins början en del lärjungar undergå prövning och på grund av denna uppflyttas, dels ett icke ringa antal icke flyttade lärjungar avgå från läroverken. Av senast tillgängliga statistik, avseende genomsnittet under tiden 15 september 1921—14 september 1927, inhämtas sålunda, att vid de allmänna läroverken antalet flyttade utgör allenast: å realskolestadiet gossar 66 procent, flickor 74.9 procent, i realgymnasiet gossar 66.3 procent, flickor 83.5 procent och i latingymnasiet gossar 67.1 procent, flickor 87.6 procent.

Förklaring har avgivits av skolöverstyrelsen.

Riksdagen är i likhet med revisorerna av den uppfattningen, att det jämförelsevis stora antalet kvarsittare vid läroverken är ett spörsmål, som förtjänar allvarlig uppmärksamhet. Den omständigheten, att undervisningen vid läroverken, om man icke tager hänsyn till avgifterna till läroverkens ljus- och vedkassor m. fl. kassor, är för mindre bemedlade kostnadsfri, samt det förhållandet, att platsantalet vid läroverken är så begränsat, att ett stort antal lärjungar måste årligen avvisas, göra också, att det av revisorerna behandlade spörsmålet måste tillmätas betydande vikt. En undersökning såväl rörande orsakerna till det stora antalet kvarsittare som beträffande den utsträckning, i vilken läroverkens lärjungar begagna sig av privatundervisning för att kunna följa skolans undervisning, synes riksdagen vara önskvärd, varvid riksdagen dock utgår från att någon sänkning av kunskapsfordringarna icke ifrågasättes.

Riksdagen får alltså anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa en undersökning rörande dels anledningarna till det jämförelsevis stora an-

talet kvarsittare vid de allmänna läroverken, dels ock därmed sammanhängande, av revisorerna berörda spörsmål.

8:o) **Vissa iakttagelser beträffande avlöningsförmåner m. m. åt befattningshavare å indragningsstat och övergångsstat.** Under pensionsväsendet, § 51, hava revisorerna meddelat resultatet av en av dem gjord undersökning rörande avlöningsförhållandena och vissa därmed sammanhängande frågor med avseende å dels befattningshavare i statens tjänst, som överflyttats på allmänna indragningsstaten utan tjänstgöringsskyldighet eller på övergångsstat med begränsad sådan skyldighet, dels ock lärarpersonal vid vissa statsunderstödda läroanstalter, som nedlagts.

I anslutning härtill hava revisorerna gjort följande uttalande:

Av den gjorda utredningen framgår att vid överflyttning till indragningsstat av ordinarie personal i såväl statlig som statsunderstödd verksamhet synnerligen växlande grunder tillämpats. Vad då först angår avlöningsförmånerna på indragningsstat torde som regel gälla, att befattningshavare icke skall vidkännas någon minskning i förut utgående ordinarie avlöningsförmåner. Endast beträffande lärarpersonalen vid den nedlagda bergsskolan i Falun synes ett undantag från denna regel hava ägt rum, i det att tjänstgöringspenningar icke längre utgå till nämnda personal. Beträffande frågan i vilken omfattning de avlöningsförmåner, som icke ingå i den ordinarie avlöningsstaten, såsom exempelvis tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg, efter överflyttning skall utgå, synas däremot skilda uppfattningar hava gjort sig gällande. Sålunda har det procentuella dyrtidstillägget till statens befattningshavare minskats med hälften, medan däremot detsamma till befattningshavare vid statsunderstödda anstalter utgår enligt samma grunder som för i tjänst varande befattningshavare. Enligt revisorernas mening finnas knappast några saktliga skäl för att vid utmätandet av dyrtidstillägget till här senast avsedda befattningshavaregrupper tillämpa förmånligare grunder än för statens egna befattningshavare.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen har den från och med den 1 juli 1926 i besparingssyfte tillkomna bestämmelsen om minskning i det procentuella dyrtidstillägget med hälften för statens befattningshavare på indragningsstat i fråga om på indragningsstat uppförda befattningshavare med oregerad lön icke haft åsyftad verkan. Genom att för dessa befattningshavare pensionsförhöjningen bibehållits oförändrad äro tvärtom statens utgifter för deras avlönande större efter ikraftträdandet av nämnda bestämmelse än tidigare. Härutinnan synes rättelse genom författningsändring påkallad.

Vad därefter angår rätten att vid överflyttning från indragningsstat till annan ordinarie tjänst bibehålla vissa av de å indragningsstat uppförda avlöningsförmånerna, har i allmänhet stadgats, att i den händelse vederbörande erhåller annan ordinarie befattning å rikets, riksdagens eller kommunens stat, han skall vara skyldig att frånträda samtliga avlöningsförmåner å indragningsstaten, såvida de understiga eller äro lika med de nya avlöningsförmånerna, samt, därest avlöningsförmånerna å indragningsstaten överstiga berörda avlöningsförmåner, vidkännas mot de senare svarande avdrag. Undantag från denna regel har dock gjorts för på indragningsstat uppförda kronofogdar, vilka berättigats att efter mottagandet av annan ordinarie tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns

stat behålla minst en tredjedel av å indragningsstaten utgående lön och ålderstillägg, oavsett storleken av avlöningsförmånerna å den efter indragningen erhållna tjänsten. Såsom av den gjorda utredningen framgår var anledning till detta undantag önskvärdheten av att kronofogdarna i största möjliga utsträckning bereddes annan tjänst för att härigenom nedbringa kostnaderna för deras överflyttning å indragningsstat. Enligt vad revisorerna uppmärksammat hava emellertid nämnda åtgärder för att förmå kronofogdarna att söka annan lämplig tjänst icke lett till avsett resultat. Sålunda hava av de icke flyttningsskyldiga ingen samt av de flyttningsskyldiga — med undantag för dem, som vid indragningen överflyttats till landsfogdetjänst — endast sex övergått till annan ordinarie statstjänst. Då det för statsverket måste vara av synnerlig vikt att genom indragning överflödig personal i möjligaste mån beredes annan lämplig sysselsättning i statens tjänst, synes revisorerna nu nämnda förhållande vid kronofogdetjänsternas indragning tydligt ådagalägga behovet, att vid eventuellt kommande indragningar av ordinarie personal andra och mera effektiva åtgärder vidtagas för att få den indragna personalen överflyttad till annan tjänst.

Utän att närmare ingå på vilka åtgärder i sådant syfte som kunna vara lämpligast, vilja revisorerna dock ifrågasätta, huruvida icke i de fall, då vederbörande erbjudes annan, med den indragna befattningen i tjänstgörings- och avlöningshänseende väsentligen likställd tjänst men ej begagnar sig av erbjudandet, en ytterligare begränsning av de icke ordinarie avlöningsförmånerna bör äga rum eller — därest sistnämnda avlöningsförmåner inarbetats i den fasta lönen — vederbörande bör vidkännas ett visst avdrag å lönen exempelvis det i 16 § i avlöningsreglementet stadgade tjänstledighetsavdraget.

Revisorerna vilja vidare ifrågasätta, huruvida icke den för beställningshavare å arméns och marinens övergångsstat stadgade skyldigheten att när sådan beställningshavare tillika är innehavare av civil extra ordinarie eller därmed jämförlig icke ordinarie statstjänst avstå viss del av avlöningen å övergångsstat även borde gälla för civila befattningshavare å indragningsstat. Vad revisorerna nu anført angående önskvärdheten av att bereda statens befattningshavare å indragningsstat annan tjänst samt angående åtgärder för att förmå befattningshavare att mottaga dylik tjänst synes även böra gälla befattningshavare vid statsunderstödda anstalter, som på grund av nedläggning blivit överflödiga.

Utbetalning av avlöning till på indragningsstat uppförd personal inom civilförvaltningen sker genom ett flertal myndigheter, bland andra länsstyrelserna. Med hänsyn till de felaktigheter, som revisorerna uppmärksammat beträffande utbetalningen av avlöningsförmånerna till kronofogdar å indragningsstat, synes det revisorerna önskvärt, att de utbetalningar av avlöning till personal å indragningsstat, som nu ske genom länsstyrelserna, överflyttas på statskontoret. Härigenom synes nämligen en enhetlig behandling av ifrågavarande ärenden kunna vinnas och möjligheten av olika tillämpning av normerna för avlöningsförmånernas beräkning kunna undvikas.

Yttrande i ärendet har avgivits av statskontoret, som anført följande:

Den av revisorerna gjorda utredningen synes giva vid handen, att mycket växlande grunder tillämpats vid överflyttning till indragningsstat av ordinarie personal, samt att det får anses vara nödvändigt, att någorlunda enhetliga principer vid ifrågavarande överflyttning genomföras.

Särskilt synes det vara förtjänt av uppmärksamhet, att de från och med den 1 juli 1926 tillämpade föreskrifterna rörande dyrtidstillägg för befattningshavare å indragningsstat och rörande pensionsförhöjning åt sådana befattningshavare blivit så avfattade, att det med föreskrifterna avsedda syftet icke vunnits och statens utgifter, i stället för att, såsom avsikten varit, minskas, kommit att åtminstone i vissa fall ökas i anledning av de meddelade föreskrifterna. Statskontoret delar revisorernas uppfattning om, att en författningsändring på detta område får anses påkallad. Statskontoret vill ifrågasätta, huruvida icke — särskilt om en sänkning av dyrtidstilläggen kommer till stånd — den anordningen kan redan från nästa budgetår vidtagas, att å reglerade avlöningar å indragningsstat dyrtidstillägg icke vidare utgår, medan på oreglerade dylika avlöningar utgår dyrtidstillägg efter den procentsats, som utgör skillnaden mellan beräkningarna av dyrtidstillägg å reglerad och å oreglerad pension (f. n. 18 procent).

Statskontoret är ense med revisorerna därom, att det ur statens synpunkt måste anses önskvärt, att, för den händelse å indragningsstat uppförd befattningshavare skulle erhålla annan anställning i statens tjänst, som icke är att hänföra till ordinarie befattning, föreskrift framdeles meddelas därom, att han skall avstå avlöningsförmånerna å indragningsstaten eller vidkännas en minskning av desamma.

De av revisorerna berörda frågorna rörande avlöningsförmånerna å indragningsstaten samt befattningshavares överflyttning till annan tjänst jämte villkoren härför synas vara förtjänta av att underkastas en allsidig utredning, så att för framtiden någorlunda bestämda grunder kunna fastställas i nämnda hänseenden.

Statskontoret har intet att erinra mot, att utbetalning av avlöning till på indragningsstat uppförd personal överflyttas på statskontoret, till vilket ämbetsverk under de senaste åren redan överflyttats utbetalning av alla vid allmänna civilförvaltningen utgående pensioner, som icke på grund av praktiska skäl ansetts böra utbetalas av vissa speciella myndigheter.

Riksdagen ansluter sig i huvudsak till de av revisorerna och statskontoret anförda synpunkter i fråga om ordnandet av avlöningsförhållandena m. m. för personal, som överförts på indragningsstat. Riksdagen anser önskvärt, att sådana anordningar vidtagas, att pensionsförhöjning I kommer att utgå till sådan personal på indragningsstat, som nu uppbär oreglerad avlöning. Härigenom skulle samtliga på indragningsstat uppförda befattningshavare erhålla en sammanlagd avlöning, som kan betraktas såsom reglerad. Vid en sådan lösning av frågan kan, därest dyrtidstillägget avskaffas för personal på indragningsstat med reglerad avlöning, en liknande åtgärd utan olägenhet vidtagas även beträffande personal, vars avlöning icke reglerats, men som å andra sidan i stället uppbär pensionsförhöjning I. Spörsmålet, huruvida dyrtidstillägg framdeles skall utgå till personal på indragningsstat, torde böra upptagas till slutlig prövning i samband med frågan om de författningsändringar på detta område, som, enligt vad den gjorda utredningen giver vid handen, måste anses påkallade med hänsyn till att bestämmelsernas nuvarande avfattning är otillfredsställande och delvis vilseledande. För den händelse på in-

dragningsstat uppförd befattningshavare skulle erhålla sådan anställning i statens tjänst, som icke kan hänföras till ordinarie befattning, synes vidare föreskrift böra meddelas därom, att han skall avstå från eller vidkännas minskning i de å indragningsstaten utgående förmånerna. De nu behandlade spörsmålen torde böra av Kungl. Maj:t underkastas närmare öfvervägande.

Vad beträffar frågan om utbetalning framdeles av avlöning till å indragningsstat uppförda befattningshavare, är riksdagen av den uppfattningen, att utbetalningen i enlighet med revisorernas av statskontoret tillstyrkta förslag snarast möjligt bör öfverflyttas till nämnda ämbetsverk.

Riksdagen har härmed velat för Kungl. Maj:t tillkännagiva sin uppfattning i ovan berörda frågor rörande avlöningsförhållanden m. m. för befattningshavare på indragningsstat.

Stockholm den 7 juni 1933.

Med undersåtlig vördnad.
